

Obr. č. 3.

bohatý program včetně dalších menších instalací (např. „Dishes of the Day“) a také k ní byl vydán katalog.

V rámci výstavního plánu muzea představoval tento projekt příjemný přechod mezi výstavami tradičnějšího charakteru (např. „Barcelona Ceramics“) a hlavním projektem roku – putovní výstavou Victoria & Albert Museum „David Bowie Is“. Juli Capella má bohaté zkušenosti s přípravou podobných výstav reflektujících nedávnou minulost a současnost designu (například výstava „300 % Spanish Design“, „Spanish Industrial Design“ nebo související „Bravos. Groundbreaking Spanish Design“), a i v tomto případě se mu podařilo vyrovnat se s náročnou tematikou, kdy bylo třeba komunikovat zároveň funkce, inspirační zdroje i estetickou úroveň představovaných předmětů. Velmi vkusně uchopil kurátor i instalaci části věnující se food designu (například realisticky zhotovená zeleninová lízátka z umělé hmoty, nahrazení skutečných potravin kvalitně provedenou glazovanou keramikou či videozáznam přípravy

paely prezentované společně z různě velkými pánvemi).

Pokud bych přeci jen měla této výstavě něco vytknout, bylo by dle mého názoru vhodné zařadit více různorodých doplňujících prvků prezentačního jazyka a umožnit návštěvníkům při percepci zapojit více smyslů. Celkově se však jedná o velmi vydařený výstavní projekt, který zaslouženě reprezentoval španělskou kulturu a design po celém světě.

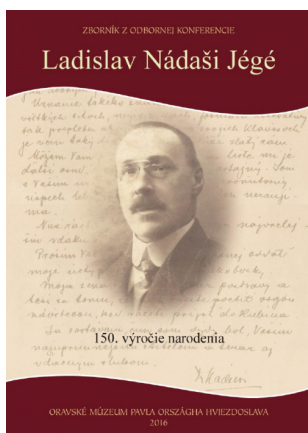
Autor fotografií: Museu del Disseny de Barcelona (Design Museum of Barcelona)

Ladislav Nádaši Jégé: 150. výročie narodenia. Dolný Kubín : Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava, 2016. ISBN 978-80-89564-11-8

Lenka Mihová

Zborník z vedeckej konferencie Oravského múzea P. O. Hviezdoslava, ktorý vydalo Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, prináša na 68 stranách nové vedecké štúdie zamerané na život a dielo L. N. Jégého. Riaditeľka Oravského múzea PaedDr. Mária Jagnešáková v príhovore uvádza do zborníka: „*Jedným z cieľov konferencie bolo oboznámiť sa s najnovšími výsledkami výskumu osobnosti a tvorby Ladislava Nádaši Jégého a v neposlednom rade vzdať hold dolnokubínskemu rodákovi, ktorý sa výrazne zapísal do dejín slovenskej literatúry.*“

Publikáciu tvorí sedem príspevkov od jazykovedcov a historikov vedeckých a náučných inštitúcií. Príspevok PhDr. Vladimíra Petrika, CSc. *Jubilujúci prozaik Jégé* predstavuje „*svojskú ideovú koncepciu*“ L. N. Jégého ako prozaika inšpirovaného francúzskym naturalizmom a hlavne Émile Zolom (1840 – 1902). „*Na rozdiel od Zolu, ktorý svoju koncepciu človeka odkopíroval z najnovších výsledkov prírodných vied, Jégé ju dopĺňa o mravný rozmer.*“ No okrem literárnych tém ho zaujímali aj aktuálne problémy spoločnosti, o ktorých sa publikačne kriticky vyjadroval. Zaujímal ho

Obr. č. 1: Titulná strana obálky.

dobový človek a ako to ovplyvnilo spoločnosť. „Napriek všetkému, Jégé veril v človeka, dôraz síce položil na jeho „prírodu“, no videl aj jeho dušu.“ Liberál, ktorý mal porozumenie pre náboženstvo, napísal v jednom liste z roku 1928: „*Pozitivismus bláhajúci si, že odrazil náboženstvá, sa mylí. Tie neodbaví nikdy nikto, lebo je to pocit súvisiaci s najhlbšou dušou človeka.*“

Bohdana Kuzyšinová z Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku v štúdiu *Estetická miera Jégého naturalizmu* predstavuje smer, ktorý ovplyvnil umenie nielen vo Francúzsku, ale aj v celej Európe. Ladislav N. Jégé obhajuje Zolu ako spisovateľa, nepohoršuje sa nad filozofickým pohľadom Zolu, ale nachádza chyby v nezvládnutí estetického miery. Kuzyšinová si kladie za cieľ preskúmať Jégého citlivosť na estetickú mieru, ako Jégé kritériá tejto miery vo svojej tvorbe uplatňuje a nakoľko sa mu to nepodarilo. „*Svoju analýzu nastolenej otázky sme robili porovnaním dvoch vybraných diel, Zolovho románu Brucho Paríž, ktorý vyšiel v roku 1873 a Jégého románu Cesta životom z roku 1930.*“

Príspevkom *V polemike s idealizáciou. Historické postavy v tvorbe Ladislava Nádašovi Jégého* Mgr. Radoslav Raffaj, PhD. z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave vovádza do problematiky na základe čítania novely *Magister rytier Donč*. Ide o spor dvoch svetov, na jednej strane prírodného a na strane druhej kultivovaného, cez historické postavy Čáka a Donča. Podľa autora príspevku je „*Jégého literárna modifikácia tohto stretu – túžba po kultivovanosti človeka verzus jeho biologický základ*“. Raffaj dodáva: „*Treba priznať, že z takého uhla pohľadu by si názov príspevku zrejme vyžadoval istú korekciu. Je totiž otázne, či aj sám rytier Donč nie je postavou idealizovanou, keďže Jégé do nej naprojektoval určitý ideál človeka.*“

V ďalšej štúdiu od Mgr. Dany Hučkovej, CSc., pôsojacej v Ústave slovenskej literatúry SAV Bratislava, *Besednice Dr. Jána Groba* autorka predstavuje päť próz L. N. Jégého, ktoré písal pod pseudonymom a boli uverejnené v *Národných novinách* v rokoch 1889 – 1891 v rubrike Besednica. Tieto prózy s názvami, Žart, Vada, Omyl, Kúra a Nero spája malomestská téma a téma pseudomorálky, tiež ironické podanie a zvýraznený mužský rozprávač. „*V centre pozornosti je rozpor medzi správaním sa podľa spoločenskej etikety a konvencií a prirodzenými prejavmi, túžbami a zámermi jednotlivca.*“ Tieto humoresky využívali dobovú módnosť a komiku pri demaskovaní pokrytectva, pretvárkou, spoločenského kliše.

Z Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave je aj ďalšia autorka Mgr. Andrea Draganová, ktorá prispela do zborníka výskumom *Ladislav Nádašovi v Prabe*. Literárnokritickú tvorbu L. N. Jégého demonštruje na jeho dvoch textoch. O článku *Ešte z pražskej výstavky*, ktorý uverejnil v *Národných novinách* 5. 11. 1891 pod pseudonymom Grob, uvádza: „*Celý text je budovaný na protikladoch, v závere Nádašovi vytvorí opozíciu my – oni cez charakteristiku ľudí a mládeže.*“ Draganová porovnáva Nádašoviho príspevok s textom Mateja Bencúra (Kukučina). Ďalším Nádašoviho textom je jeho recenzia na knihu Adolpha Kniggeho *O styku s ľuďmi*, ktorá vyšla v roku 1788 a bola považovaná za oficiálnu príručku slušného správania. „*Už jej prvé slová naznačujú, že kritika sa netýka len samotnej knihy, ale aj čitateľov.*“ Podľa autorky celá Nádašoviho kritika stojí na opozícii dobrák verzus dobrý človek resp. gentleman. „*Zarážajúcou vetou je Nádašoviho odporúčanie, ktoré je opäť vystavané na dobovom diskurzive my – oni, pričom tentoraz je v úlobe cudzieho „dáký námňam neger, ktorý by mal chorobnú túžbu za civilizáciou.*“

Z Ústavu slovenskej literatúry SAV v Bratislave je aj ďalšia autorka Mgr. Andrea Draganová, ktorá prispela do zborníka výskumom *Ladislav Nádašovi v Prabe*. Literárnokritickú tvorbu L. N. Jégého demonštruje na jeho dvoch textoch. O článku *Ešte z pražskej výstavky*, ktorý uverejnil v *Národných novinách* 5. 11. 1891 pod pseudonymom Grob, uvádza: „*Celý text je budovaný na protikladoch, v závere Nádašovi vytvorí opozíciu my – oni cez charakteristiku ľudí a mládeže.*“ Draganová porovnáva Nádašoviho príspevok s textom Mateja Bencúra (Kukučina). Ďalším Nádašoviho textom je jeho recenzia na knihu Adolpha Kniggeho *O styku s ľuďmi*, ktorá vyšla v roku 1788 a bola považovaná za oficiálnu príručku slušného správania. „*Už jej prvé slová naznačujú, že kritika sa netýka len samotnej knihy, ale aj čitateľov.*“ Podľa autorky celá Nádašoviho kritika stojí na opozícii dobrák verzus dobrý človek resp. gentleman. „*Zarážajúcou vetou je Nádašoviho odporúčanie, ktoré je opäť vystavané na dobovom diskurzive my – oni, pričom tentoraz je v úlobe cudzieho „dáký námňam neger, ktorý by mal chorobnú túžbu za civilizáciou.*“

Mgr. Daša Lofajová z Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne prináša v príspevku *Genealógia rodu Odrobiňák* svoj výskum rodu Nádaši. Autorka pri bádani po predkoch L. N. Jégého sledovala hlavne líniu po meči. Otec Jégého „Anton Odrobiňák si pravdepodobne vybral za svoje nové priezvisko historický názov Trstenej, ktorá sa v nemčine označovala ako Nadasch. Nádaš, Nádašd je maďarský názov Trstenej, využívaný v historických listinách. V Slovenskom letopise z roku 1882 sa spomína názov Nadasd z roku 1437. Nadas znamená v maďarčine trstie.“ Lofajová vyvracia svojim výskumom niekoľko desaťročí šírenú nesprávnu informáciu o počte súrodencov L. N. Jégého.

Príspevkom *Jégého Cesta životom* obohatila zborník aj Mgr. Ľubica Hroncová z Katedry slovenskej literatúry a literárnej vedy FiF UK v Bratislave. Jégé v románe *Cesta životom* (1930) zobrazuje spoločnosť na konci 19. a začiatku 20. storočia. V románe možno rozpoznať veľa autobiografických a autoštylizovaných črt. „Názor o determinizme človeka vkladá do postáv dvoch protipólů, župného úradníka Svoreňa a lekára Búroša, oba literárne typy vyjadrujú najvlastnejšie protikladné črty Jégého osobnosti a súčasne sú výrazom protikladů jeho názoru na život.“ Jégé je ovplyvňovaný Zolovou teóriou experimentálneho románu. Podľa Jégého „všetko spoločenské zlo vyplýva zo záporných vlastností človeka, ktorého pudy sú príčinou nespravodlivosti, príkoria, ponižovania a útlaku, preto sa snažil svojím dielom vplývať na človeka, ktorého chcel urobiť ľudskejšim.“ Hroncová na záver svojho príspevku píše: „V diele sa najplnšie prejavuje celá Nádašiba životná filozofia ako ucelená názorová sústava, cez ktorú vnímal a hodnotil skutočnosť okolo seba.“

Zborník prináša nové pohľady a názory, ktoré vyplývajú z výskumu historikov, jazykovedcov a literárnych historikov na osobnosť, život a dielo Ladislava Nádaši Jégého. Je zdrojom informácií nielen pre odborníkov, ale aj študentov príslušných alebo príbuzných odborů.

Handbuch Museum : Geschichte, Aufgaben, Perspektiven. Walz, Markus (ed.). Stuttgart : J. B. Metzler Verlag, 2016, 417 s. ISBN 978-3-476-02375-9

Otakar Kirsch

V posledním desetiletí bylo v České republice a na Slovensku vydáno několik učebnic a příruček, které se ve větší či menší míře z muzeologických pozic zabývaly analýzou muzejního fenoménu (Kačírek – Ragač – Tišliar: *Múzeum a historické vedy*, 2013; Knapík a kol.: *Vademecum muzeologie*, 2012; Buriánková – Komárková – Šebek: *Úvod do muzejní praxe. Učební texty základního kurzu Školy muzejní propedeutiky Asociace muzeí a galerií České republiky*, 2010). Podobné snahy lze zaznamenat i v zahraničí (např. v anglosaském prostředí lze za hlavní motor tohoto typu aktivit považovat Sharon Macdonald), přičemž zajímavé možnosti srovnání tradičně přináší produkce v německy mluvících zemích. Vedle dřívějších počínů starší generace tamních muzeologů (Waidacher, Flügel, Vieregge) se v relativně nedávné době objevily pokusy v teoretické rovině uchopit základní otázky související s vnitřním fungováním a společenským posláním muzejních institucí (např. Anke te Heesen a její *Theorien des Museums. Zur Einführung*, 2012). Také v roce 2016 vydané dílo s názvem *Handbuch Museum. Geschichte, Aufgaben, Perspektiven* má ambici za pomoci (nejen) muzeologických přístupů komplexním způsobem představit danou problematiku zájemcům z řad odborné, ale i laické veřejnosti.